МАРТ
22
1940 во
№ 40 (1184)
ДОНЫС 10 ур.

СТАВ СТРАНАЯССА ПРОЛЕТАРИЙЯС, ӦТУВТЧӦЙ!

КОМИ КОМСОМОЛЕЦ

ГАЗЕТ ЛЭДЗӦНЫ
ВЛКСМ
КОМИ ОБКОМ
ДА СЫКТЫВКАРСА
ГОРКОМ

ОБОРОННО-МАССОВӦЙ УДЖЫН ВЫЛЬ УСПЕХЪЯСӦ

Сӧветскӧй томӧз—асланыс социалистическӧй рӧдиналӧн страстнӧй патриотъяс. Найӧ пыр помнитӧны, мый миян рӧдина капиталистическӧй странаяс кытшпиын да сы вӧсна сӧветскӧй народ должен лоны пыр мобилизационнӧй дасьлунын. Сӧветскӧй томӧз некор оз вунӧдлы аслас патриотическӧй долг йылысь—ёнмӧдны аслас отчизналысь хозяйственнӧй да обороннӧй вынӧр.

Комсомолецъяс, комсомолкаяс, став томӧз упорнӧя уджалӧны асланыс постъяс вылын, настойчивӧя велӧдӧны военнӧй делӧ. Найӧ тӧдӧны, мый медым сувтны, кор ковмас, сӧветскӧй народлысь завоеваниеяс дорйысьяс радӧ, колӧ велӧдчыны меткӧя лыйсьыны, искусснӧя ветлыны лыжи вылын, точнӧя да ылӧдз шыблавны граната, тӧдны санитарнӧй делӧ, кужны управляйтны боевӧй техникаӧн, кодӧн оснаститӧма миянлысь славнӧй Краснӧй Армия.

Рӧдина дорйиг кежлӧ уджалысь йӧзлысь пасьыд массаясӧс гӧтӧвитӧ сӧветскӧй патриотъяслӧн добровольнӧй общество—Осоавиахим. Осоавиахим организацияяс бӧръя кадӧ, ВКП(б) XVIII съездлысь шӧмъяссӧ олӧмӧ пӧртӧмӧн, тӧдчымӧн бурмӧдісны ассыныс удж. Содіс осоавиахим шленъяслӧн лыд, обороннӧй кружокъяслӧн лыд. Комсомольскӧй организацияяс кутісны сетны ыджыдджык внимание оборонно массовӧй уджлы. Но та вылӧ видзӧдтӧг век жӧ лоӧ признайтны, мый осоавиахимовскӧй организацияяс, а сідзжӧ и РОКК организацияяс, уналаын, торъя нин колхозъясын, уджалӧны дзик тырмытӧма. Таысь ыджыда мыжаӧсь комсомольскӧй организацияяс.

Устьусаса консервнӧй заводын осоавиахим организация уджалӧ зэв омӧля. Та вылӧ комсомольскӧй организация видзӧдӧ веськодя. Тані осоавиахим радъясын сулалӧ сӧмын 5 комсомолец, кор комсомольскӧй организацияын 21 комсомолец. Тыдалӧ, комсомолецъяс абу на гӧгӧрвоймаӧсь, мый комсомол должен лоны осоавиахимлӧн душаӧн, мый комсомолецъяс обязанӧсь лоны примерӧн военнӧй делӧӧн овладевайтӧмын.

Дзик мӧд положениеыс Устьцильмаса замшевӧй заводын. Тані став комсомолецъясыс являйтчӧны осоавиахим шленъясӧн. Осоавиахим организация нуӧдӧ ыджыд оборонно-массовӧй удж. Комсомолецъяс Рогачев, Носов, Чупров, Н. Рогачев кольӧм во сдайтісны нормаяс нёль обороннӧй значок вылӧ.

Час сиктса „Коми областьлы 10 во“ колхозын осоавиахим организацияын сулалӧны 30 колхозник. Тані регулярнӧя муниӧны беседаяс международнӧй положение темаяс вылӧ, муно военнӧй делӧ велӧдӧм. Изъваса окружнӧй колхознӧй школаын кык тӧлысьӧн гӧтӧвитісны 36 оборонной значкистӧс. Изъваын жӧ 14 нывка велӧдчысьяс нуӧдісны лыжнӧй поход противогазъясын. Уналаын нуӧдсьӧны стрелковӧй да муköд ордйысьӧмъяс. И быдлаын комсомолецъяс являйтчӧны водзмӧстчысьясӧн.

Уна позьӧ вӧчны босьтчыны кӧ уджӧ серьёзнӧя, збыльысь. Велӧдны винтовка, граната, пулемёт, противогаз, мотор, нуӧдны стрелковӧй ордйысьӧмъяс, военно-тактическӧй играяс позьӧ быдлаын, та вылӧ эм став колан условиеяс.

ВКП(б) XVIII съезд вылын Ворошилов ёрт висьталіс: „Ми вермам да обязанӧсь матыса кадӧ вӧчны ставсӧ сы вылӧ, медым Осоавиахим аслас организацияяс системаӧн шымыртіс став фабрикаяс, заводъяс, предприятиеяс, учрежденияс, учебнӧй заведениеяс да колхозъяс“. Миян уна колхозын на абуӧсь осоавиахим организацияяс. Осоавиахим райсӧветъяс дзик тырмытӧма уджалӧны выль первичнӧй организацияяс котыртӧм кузя. Осоавиахим райсӧветъяс сідзжӧ омӧля веськӧдлӧны первичнӧй организацияясӧн, а райкомольяс сійӧн миритчӧны.

Нӧшта нин омӧль делӧыс РОКК организацияясын. Сідзи юаланкӧ РОКК республиканскӧй комитетлысь, мый вӧчсьӧ Печора округса районъясын, найӧ вочавидзасны—„ог тӧдӧй, сводка эг получайтлӧй“. Дерт, тайӧ сводкаӧн руководитӧмӧн уна тор вӧчны он вермы.

Ыджыд внимание колӧ сетны призывникъясӧс призыв кежлӧ гӧтӧвитӧм вылӧ. ГТО значок вылӧ тӧвся видъяс кузя сдайтісны призывникъяслӧн сӧмын 30 прочент. Тӧв помасьӧ. Нюжмасьӧм тані абу терпитана.

Миян мог — шедӧдны выль успехъяс оборонно-массовӧй уджын. Комсомольскӧй организацияяс долженӧсь сетны ыджыд отсӧг осоавиахимовскӧй, РОКК организацияяслы, медым найӧ пыр водзӧ бурмӧдісны ассыныс удж. Сетны обороннӧй удж вылӧ проверенной комсомолецъясӧс, кодъяс радейтӧны тайӧ удж, кужӧны уджавны.

Н. А. Игнатов ёрт, „Вӧр фронт“ колхозса кладовщик, водзын уджавліс колхозса бригадирӧн Игнатов ёртӧс ВСХВ Главвыставкомӧн наградитӧма Ичӧт Золотӧй медальӧн.
Фото Пельмеговлӧн.

Школаын испытаниеяс нуӧдан выль порядок

РСФСР-са школаяс лӧсьӧдчӧны локтан проверочнӧй да выпускнӧй испытаниеяс кежлӧ.

Кольӧм воясысь торъялӧмӧн, устнӧй испытаниеяс начальнӧй, неполнӧй средней да средней школаясса став классъясын таво кутасны нуӧдсьыны исключительнӧ билетъяс серти. Билетъяс составляйтсьӧны предмет кузя преподавательӧн, сэтчӧ пыртсьӧ учебнӧй программаса разнӧй разделъясысь велӧдчысьлы гӧгӧрвоӧм вылӧ яснӧй 2—3 вопрос. Колана случайясын, велӧдчысь кӧ оз вермы ӧтветитны бось тӧм билет серти, учитель вермас сетны содтӧд вопросъяс, медым тӧдмавны велӧдчысьяслысь фактическӧй тӧдӧмлунъяссӧ.

Чинтыссьӧ проверочнӧй да выпускнӧй испытаниеяслӧн лыд. VII классъясын 11 испытание пыдди устанавливайтсьӧ 8, (а оз 6, кыдзи та йылысь юӧртсьыліс). Тайӧ испытаниеяс пӧвсын—6 устнӧй, 2 письменнӧй. X классъясын 12 испытание пыдди лоӧ 11: 8 устнӧй да 3 письменнӧй.

Сійӧ предметъяс кузя, кодъяс кузя велӧдчысьяслӧн омӧль отметкаяс, дополнительнӧй испытаниеяс нуӧдсьӧны даннӧй классын основнӧй испытаниеяс помасьӧм бӧрын.

ТАСС-лӧн опровержение

Иностраннӧй печатьын юӧртсьӧ, мый Финляндия, Швеция да Норвегия костын быттьӧкӧ нуӧдсьӧны сёрнитчӧмъяс сідз шусяна „оборонительнӧй союз“ заключитӧм йылысь Финляндиялысь границаяс военнӧя охраняйтан могъясӧн. Сэк жӧ юӧртсьӧ, мый быттьӧкӧ Сӧветскӧй Союз оз возражайт Финляндия, Швеция да Норвегия костын татшӧм „оборонительнӧй союзыслы“ паныд.

ТАСС-ӧс уполномочитӧма заявитны, мый тайӧ юӧртӧмъясыс Сӧветскӧй Союзлӧн позицияяс йылысь оз ӧтвечайтны действительностьлы, сы вӧсна мый, кыдзи тайӧ тыдалӧ норвежскӧй стортингса председатель г. Хамбролӧн март 14 лунся тӧдса антисӧветскӧй речысь, татшӧм союзсӧ вӧлі эськӧ веськӧдӧма СССР-лы паныд да вӧлі эськӧ веськыд противоречиеын Мирнӧй договоркӧд, кодӧс заключитӧма СССР-ӧн да Финляндияӧн тавося март 12 лунӧ.

ТАСС-лӧн юӧртӧм

СССР-са Верховнӧй Сӧвет Президиумӧн Сӧветскӧй Союз да Финляндия костын Мирнӧй Договор ратифицируйтӧм йылысь

Тавося март 19 лунӧ СССР-са Верховнӧй Сӧветлӧн Президиум ратифицируйтіс Сӧветскӧй Союз да Финляндскӧй Республика костын Мирнӧй Договор, кодӧс заключитӧма Москваын 1940 вося март 12 лунӧ.

ВЫСТАВКА ВЫЛӦ КАНДИДАТЪЯС

Комсомолец-агроном М. Г. Гуляев ёрт кольӧм во Пожӧгса „Вермасьӧм“ колхозын котыртіс звенояс. Звенояс, агротехника применяйтӧмӧн, шедӧдісны бур урожайяс. Ӧні сійӧ нуӧдӧ энергичнӧй удж тувсов кӧдза кежлӧ лӧсьӧдчӧм кузя. Агротехника велӧдан кружокъясын Гуляев ёрт гӧтӧвитіс хаталабораторийясӧ 3 лаборантӧс, 8 агротехникӧс да 42 звеноводӧс. Сы отсӧгӧн Пожӧгса 7 колхоз вуджисны уджлӧн звеньевӧй система вылӧ. Котыртӧма 45 звено, кодъяс ӧні лӧсьӧдчӧны тувсов кӧдза кежлӧ.

Гуляев ёртӧс выдвинитӧма кандидатӧн Ставсоюзса сельскохозяйственнӧй выставка вылӧ. Выставка вылӧ кандидатъяс пӧвсын Кулӧмдін районын 10 комсомолец. На лыдын, Гуляев ёртысь кындзи, орденоноснӧй „Вӧр фронт“ колхозса председатель Ф. С. Уляшев, сійӧ жӧ колхозса кузнец Е. А. Игнатов да рядовӧй колхозница А. Д. Игнатова, „Дружба“ колхозса счетовод Е. А. Жангуров, Беляков нима колхозса конюх Т. В. Третьяков, „Правда“ колхозса телятница П. П. Катаева, „Березино“ колхозса председатель В. Д. Есев да муköд ёртъяс.

В. ПАШНИН.

ФИНЛЯНДСКӦЙ ПРЕДСТАВИТЕЛЬЯСЛӦН г. ПААСИКИВИЛӦН ДА Г. ВОЙНМААЛӦН ВОӦМ

Март 19 лунӧ Москваӧ воисны Финляндскӧй президентлӧн уполномоченнӧйяс г. Паасикиви да г. Войнмаа СССР да Финляндия костын заключитӧм Мирнӧй Договор кузя ратификационнӧй актъясӧн вежсьӧм могысь.

Центральнӧй аэропортын воысьясӧс вӧлі встретитӧма НКИД Протокольнӧй отделса заведующӧй В. Н. Барков ёртӧн, Прибалтийскӧй странаяс кузя отделса заведующӧй А. К. Лысяк ёртӧн, шведскӧй миссиялӧн военнӧй атташе г. Флодстреён. (ТАСС).

ОРЛОВЛӦН САМОЛЁТ АМДЕРМАЫН

МОСКВА, 20. (ТАСС). Самолёт „СССР Н—171,“ кодлӧн экипаж нуис седовскӧй вахта Рудольф ді вылын, бӧр воӧ Москваӧ. Севернӧй морскӧй путьлӧн Главнӧй управлениеын получитӧм сведениеяс серти, тӧрыт 13 час 42 минутын 8 часа лэбзьӧм бӧрын лётчик-орденоносец Г. К. Орлов ёрт благополучнӧ приземлитіс сійӧ самолётсӧ Амдермаса аэродром вылӧ. Нарьян Мар пыр Орлов ёрт нуӧдас машинасӧ Архангельскӧ да сэсся Москваӧ.

КОМИ АССР ТЕРРИТОРИЯ ВЫЛЫН ГРАЖДАНСКӦЙ ВОЙНА

Ленин—Сталин партия веськӧдлӧм улын рабочӧй класс, крестьянскӧй беднотакӧд союзын, салдатъяс да матросъяс отсӧгӧн, 1917 вося октябрын шыбытіс буржуазиялысь власть да установитіс сӧветскӧй власть, лӧсьӧдіс выль типа государство—социалистическӧй сӧветскӧй государство.

Коми уджалысь йӧз восторженнӧя встретитісны сӧветскӧй власть. Найӧ уна нэм чӧж олісны кык пӧвса гнёт да эксплоатация улын. Коми батракъясӧс да беднякъясӧс царскӧй правительство дырйи эксплоатируйтлісны и английскӧй лесопромышленникъяс, и архангельскӧй лесозаводчикъяс да довереннӧйяс, и роч фабрикантъяс, и, нӧшта ёнджыка, коми буржуазия—купечьяс, кулакъяс. Вӧрын уджалӧм, охотпромысел—вӧліны торъя источникъясӧн коми уджалысь йӧзӧс нартитӧм вылӧ. И кор коми народ кыліс, мый буржуазиялӧн владычествоты воис пом, свергнитӧма сылысь власть, а уджалысь йӧз босьтӧмаӧсь власть асланыс киӧ,—найӧ пыр жӧ ловзисны, кыптісны.

Ленинлӧн нимыс лоі тӧдса быд крестьянскӧй керкаын, кыдзи трудовӧй народ избавительлӧн ним.

1917 вося декабрын Усть-сысольскӧ воисны центрысь первой агитаторъяс. Найӧс вӧлі мӧдӧдӧма Московскӧй Сӧветӧн тӧдмӧдны уджалысь йӧзӧс октябрьскӧй событиеяс йылысь. Агитаторъяс отсӧгӧн 1918 вося январь 3 лунӧ вӧлі котыртӧма Рабочӧй, Крестьянскӧй да Солдатскӧй депутатъяслысь Усть-сысольскӧй Городскӧй Сӧвет. Регыд жӧ котыртчисны и уезднӧй Сӧветъяс. Сиктъясын сӧветскӧй властьлысь органъяс котыртӧмын отсалісны демобилизованнӧй салдатъяс, кодъяс пӧвсысь унаӧн вӧліны участникъясӧн Москваын сӧветскӧй власть вӧсна октябрьскӧй бойясын.

Первой кадын Сӧветъясӧ сюйсьылісны эсеръяс, кодъяс, кыдзи Усть-сысольскӧй, сідзи и Яренскӧй да Печорскӧй уездъясын, вӧлісны медся уналыда организацияӧн. Усть-сысольскӧй Совдеплӧн Исполкомын 15 морт составысь 10 мортыс вӧліны эсеръяс. Сэні сӧмын вӧлі ӧти коммунист да куим сочувствующӧй. Яренскӧй Сӧветлӧн состав ставнас вӧлі эсеровскӧй да сэні эз вӧв ни ӧти коммунист. Ыджыд влияниеыс эсеръяслӧн вӧлі сідзжӧ и сиктса сӧветъясын.

Сӧветъясӧ сюйсьӧм эсеръяс зілисны быдногыс мунны паныд большевистскӧй партия решениеяслы да Народнӧй Комиссаръяс Сӧветлӧн постановлениеяслы. Эсеръяс да меньшевикъяс зілисны спасайтны коми буржуазияӧс налысь производство средствояс национализируйтӧмысь. Улыс Човса помещик-феодал Кузьбожевлысь гырысь леснӧй массивъяс, муяс, предприятиеяс не сӧмын эз вӧв национализируйтӧма, но исполкомса руководительясӧн—эсеръяс Попов, Богданов да мукӧдъясӧн—вӧлі вооруженнӧй вынӧн видзӧма тайӧ помещикыслы паныд народлӧн выступлениеясысь.

Эсеро-меньшевистскӧй заправилӧяс колисны коми буржуазия киӧ нянь, скӧт, земельнӧй угодиеяс, тӧваръяс, деньга. Батракъяс, беднякъяс, унджык среднякыс олісны тшыгйӧн. Кулакъяс да купечьяс паськӧдісны спекуляция няньӧн да тӧваръясӧн, пычкисны гӧль йӧзлысь медбӧръя паськӧмсӧ нянь кусӧк вылӧ.

Тшыгъялӧм торйӧн ёна паськалісь 1918 вося тулысын. 70 сюрс гӧгӧр морт олісны тшыгйӧн, на пӧвсысь унджыкыс олісны сӧмын кач вылын, либӧ зӧр жугкӧд сорлалӧм суррогат вылын.

Рабочӧйяс да беднота сувтісны буржуазиялы паныд тыш вылӧ. „Нянь вӧсна тыш—сійӧ социализм вӧсна тыш“,—шуліс Ленин. Буржуазно-экономическӧй саботаж колӧ вӧлі жугӧдны. Исключительнӧ ыджыд революционнӧй удж кулачествоты паныд тышын нуӧдісны комбедъяс (комитеты бедноты), кодъясӧс вӧлі котыртӧма 1918 вося июль-август тӧлысьясын. „Комбедъяс ворсісны ыджыд роль кулачествоты паныд тышын, конфискуйтӧм муяс вылысь юклӧмын да хозяйственнӧй инвентарь юклӧмын, кулакъяслысь продовольственнӧй излишекъяс заготовитӧмын, рабочӧй центръяс да Краснӧй Армия продовольствиеӧн снабжайтан делӧын“. (ВКП(б) историялӧн кратскӧй курс“, 219 стр., коми кыв вылын).

1918 вося июньын вӧлі вӧтлӧма сӧветъясысь эсеровско-меньшевистскӧй элементъясӧс. Та бӧрын комбедъяс котыртӧм ӧдйӧ муніс водзӧ. Тайӧ уджас ыджыд отсӧг сетісны роч рабочӧй центръясысь красноармейскӧй да продовольственнӧй отрядъяс да агитаторъяс. 1918 вося июнь тӧлысьын локтіс Архангельскӧй большевистскӧй комитетса шлен Ларионов ёрт 20 красноармеец лыда отрядӧн. С. Н. Ларионов ёрт Усть-сысольскын котыртіс первой коммунистическӧй ячейка, вӧтліс эсеръясӧс да меньшевикъясӧс Сӧветысь, пыртіс сэтчӧ большевикъясӧс да налы сочувствующӧйясӧс, паськӧдіс ыджыд массово-агитационнӧй удж население пӧвсын. Тӧдчана организационнӧй да политическӧй удж Усть-сысольскын вуӧдісны сэтшӧм деятельяс, кыдзи Чумбаров-Лучинский, Адрианов да мукӧдъяс. (Ларионов ёрт бӧрын джык вӧлі Печораын, кытчӧ муніс сӧветскӧй власть органъяс котыртӧм вылӧ. 1918 вося августын сійӧ сюри пленӧ белӧйяслы да 1918 вося ноябрь 3 лунӧ вӧлі лыйлӧма Архангельскӧй тюрьма двор пытшкын. Кор сылысь юалісны „Колӧ-ӧ кӧртавны синтӧ?“, Ларионов вочавидзис: „Тіянлы кӧ сӧвестнӧ, верманныд ассыныд синъястӧ кӧртавны, а ми кужам кувны и восьса синъясӧн“. Чумбаров Лучинский ёрт усис Кронштадтскӧй мятеж пӧдтігӧн. Адрианов ёрт мунліс Мандельбаум отрядын Печораӧ. Ляпин сикт вӧсна бойын сьӧкыда ранитчис).

Яренскын коммунистическӧй организация котыртысьясӧн да большевистскӧй партиялысь политика нуӧдысьясӧн вӧліны Р. Самойлова-Землячка ёрт да Покровский вокъяс. Тані сідзжӧ уджалісны питерса агитаторъяс—Воробьев да мукӧдъяс. Землячка ёрт отсӧгӧн сентябрь 11 лунӧ вӧлі котыртӧма коммунистическӧй партийнӧй организация.

Та бӧрын коммунистическӧй организацияяс кутісны ӧдйӧ котыртчавны и сиктъясын.

Мирнӧй передышка, кодӧс вӧлі шедӧдӧма сӧветскӧй властьӧн Брестскӧй мир бӧрын, нюжаліс регыд. Антанта эз кӧсйы миритчыны сӧветскӧй власть существуйтан фактӧд да сылӧн уна революционно-экономическӧй мероприятиеяс нуӧдӧмкӧд. Заводитчис интервенция. Англо-французъяс чеччӧдісны ассыныс войска Россия войвылӧ, босьтісны Мурманск, а август 2 лунӧ босьтісны Архангельск да лӧсьӧдісны сэні белогвардейскӧй „правительство севера России“. Японецъяс чеччӧдісны ассыныс войска Владивостокӧ. Том сӧветскӧй государство вылӧ наступайтісны Лунвывсянь — генералъяс Деникин, Корнилов, Алексеев, барон Врангель, Донсянь—генералъяс Краснов да Мамонтов, Сибирсянь—чехословакъяслӧн корпус да адмирал Колчак, Петроград вылӧ—Юденич, Архангельсксянь—Миллер. Найӧ ставныс шакалъяс моз уськӧдчисны уджалысь йӧз вылӧ, кытшалісны том сӧветскӧй государствоӧс. Эсеръяс, меньшевикъяс, троцкистъяс, кулачество да народлы мукӧд врагъяс лэптісны ассыныс юрсӧ да зілисны кучкыны тылсянь. Сӧветскӧй Россияса уна каръясын вӧлісны контрреволюционнӧй мятежъяс.

Кулацкӧй выступлениеяс вӧліны и коми сиктъясын. 1918 вося майын Мохчаын виисны сӧветъяс котыртысь Н. И. Зыков ёртӧс, сентябрь тӧлысьӧ керчомьяса кулакъяс виисны партячейкаса секретарь А. П. Гичев ёртӧс. Кулацкӧй выступлениеяс вӧліны Важгортын, Гарьяын, Мылдінын, Подчерьеын, Усть-цильмаын да мукӧд сиктъясын. Беднота тайӧ террор вылӧ вочавидзис решительнӧй ударъясӧн да ассыс радъяссӧ большевистскӧй партия гӧгӧр сплотитӧмӧн.

Кулакъяс, эсеръяс, троцкистъяс да буржуазнӧй националистъяс кутісны корсьны аслыныс отсӧг интервентъяс лагерын, кодъяс сійӧ кад кежлӧ матыстчисны нин коми территориялань. 1918 вося август тӧлысьын важгортса кулакъяс Ванеев да Бозов муніс ны Архангельскӧ да вайӧдісны сэтысь белогвардейскӧй отряд вооружениеӧн. Крестьянаӧс обложитісны продуктаӧн отряд содержитӧм вылӧ. Сентябрь тӧлысьын белогвардейскӧй отряд отсӧгӧн кулачество захватитіс став Удора—Пысскӧй, Селибскӧй, Косланскӧй да Глотовскӧй вӧлӧсть-яс. Ворсинлӧн да Еповлӧн неыджыд красноармейскӧй отрядъяслы, кодъясӧс вӧлі сэтчӧ мӧдӧдӧма кулакъяслысь нянь учет вылӧ босьтӧм могысь, лоі бӧрыньтчыны.

Август тӧлысьын белӧйяслӧн отряд воис Печора устьеӧ. Батмановлӧн доброволецъяслӧн отрядлы ковмис отступитны превосходнӧя вооружитчӧм ыджыд отряд водзын. Ноябрь тӧлысьын белӧйяслысь наступление улыс Печораын задерживайтіс Артеевлӧн неыджыд отряд. Марица дорын бойын отряд пӧшти ставнас пӧгибнитіс. Ноябрь 30 лунӧ белӧйяс босьтісны Усть-цильма. Сикт босьтӧм бӧрын виисны 16 мортӧс, сы лыдын уисполкомса председатель Батманов ёртӧс. Усть-цильма босьтӧм бӧрын белӧйяс кайисны Печора кузя вывлань сиктъяс да грездъяс захватывайтӧмӧн. 1919 вося первой джынйын адмирал Колчак армияса передовӧй отрядъяс петісны Чердынь направлениесянь Екатерининскӧй канал кузя, Канава, Вочь сиктъясӧ, Обь вывсянь Уральскӧй хребет пыр Уса ю йылӧ да паськӧдісны сэні операцияяс.

Тадзи паськалісь гражданскӧй войналӧн первой этап Коми крайын. Местнӧй коммунистъяс самоотверженнӧя тышкасисны наступайтысь белобандитъяслы паныд.

Коммунистическӧй организацияяс да сӧветъяс котыртісны паськыд деятельность край обороняйтӧм кузя. „Оружиеӧ!“—паськалісь клич сиктъясӧд. Усть-сысольскын котыртчис доброволецъяслӧн коммунистическӧй отряд, коді муніс Удораӧ. Шошкаса коммунистическӧй организация сувтӧдіс ружье улӧ быдса рота (Куликов нима коммунистическӧй рота). Доброволецъяслысь отрядъяс котыртісны Керчомьяын, Усть-цильмаын, Пальын да уна мукӧд сиктъясын. Отсӧг вылӧ воисны уна мукӧд красноармейскӧй отрядъяс. Удорскӧй фронт вылӧ Устюгсянь локтіс Ваганов ёртлӧн отряд. Декабрь 5 лунӧ краснӧй отрядъяс босьтісны Кослан, а январь-февраль тӧлысьясӧ мездісны став Удора Коптюгаӧдз. 1919 вося февральын тайӧ отрядъяссьыс лоі котыртӧма Вашко-Мезенскӧй полк.

Печораӧ мӧдӧдӧм вылӧ Сыктывкарын 1918 вося октябрь тӧлысьын котыртчис доброволецъяслӧн лыжнӧй отряд (300 морт), кодлӧн вӧлі ӧти пушка. Сыктывкар пыр сэтчӧ жӧ муніс Мандельбаумлӧн отряд (60 морт), Пожӧг—Помӧсдін сиктъясын котыртчис отряд 45 мортысь, Усть-цильмаын сентябрь тӧлысьын котыртчис Артеев ёртлӧн отряд (40 морт), Вочь направлениеын оперируйтӧм вылӧ организуйтчисны торъя отрядъяс Керчомьяын, Мысын. Крестьянскӧй беднота активнӧя муніс дорйыны Октябрьскӧй революциялысь завоеваниеяс. Ставнас тані веськӧдлісны местнӧй коммунистическӧй организацияяс. Отрядъяс вооружитӧм вылӧ оз вӧлі тырмыны оружие, патронъяс, снаряжение. Вӧлі мобилизуйтӧма охотничей пищальяс, котыртӧма свинечысь пуляяс вӧчӧм. Сиктъясын установитісны патрульяс.

Печораын Краснӧй Армиялӧн отрядъяс отсӧгӧн уджалысь йӧз 1918 во помын шедӧдісны фронт вылын тӧдчана успехъяс. Мандельбаумлӧн, Черемныхлӧн отрядъяс бойяс бӧрын октябрь тӧлысьын белӧйясӧс вӧтлісны Мылдінысь, а декабрь 25 лунӧ босьтісны Ижма да январь первой лунъясӧ заводитісны наступайтны Дюр вылӧ. Печораын став тайӧ разрозненнӧй отрядъясысь котыртчӧ Ижмо-Печорскӧй полк. Уна славнӧй боевӧй эпизодъясӧн тырӧма тайӧ кадыс. Саранпауль (Ляпин) сиктын вӧліны нянь тыра складъяс, кӧні хранитчисны приблизительнӧ 250 сюрс пуд. Тайӧ запасъяссӧ вӧлі предназначитӧма Печораса уджалысь йӧзлы, кодъяс сэки испытывайтлісны тшыгъялӧм. Саранпаульса нянь вӧсна миян отрядъяслӧн пансисны ыджыд бойяс белӧй бандаяслы паныд. Красноармейскӧй отрядъяс босьтӧны Саранпауль (Ляпин) да заводитӧны петкӧдны сэтысь нянь.

Успех вӧлі шедӧдӧма и Вочын. Партизанскӧй да красноармейскӧй отрядъяс сетісны решительнӧй отпор колчаковскӧй отрядъяслы, кодъяс петалісны сійӧ районас. Операцияяс дырйи 1919 вося март тӧлысьӧ тані вӧлі котыртӧма коймӧд полк—Кай-Чердынскӧй полк.

Военнӧй успехъяс подулын вӧлі коммунистическӧй партиялӧн организующӧй роль. 1918 во мӧд джынйын коммунистическӧй организацияяс котыртчалісны став сиктъясын. Коммунистъяслӧн да сочувствующӧйяслӧн общӧй лыдыс сӧмын Усть-сысольскӧй уездын воис 4 сюрс мортӧдз. Вӧлі котыртӧма клубъяс, население пӧвсын разӧдчисны уна сюрс экземпляр „Правда“, „Известия“, „Беднота“, „Северная коммуна“ да мукӧд газетъяс да брошюраяс. Сувтӧдавсисны спектакльяс, вӧчавсисны политическӧй докладъяс. Население окота пырысь посещайтіс клубъяс, кывзіс

(Водзӧ видзӧд 3 листбокысь).

КОМИ АССР ТЕРРИТОРИЯ ВЫЛЫН ГРАЖДАНСКӦЙ ВОЙНА

большевикъяслысь агитация да отсасис партийнӧй организацияяслы.

Кулачество, попъяс быд ногыс отсасисны белӧйяслы да интервентъяслы. Кулачество выступлениеяс помысь погибнитісны сиктъясын быдса отрядъяс. Подчерьеын (Печора) 1919 вося февраль 13 лунӧ погибнитіс Ив. Михайлович Зарубин—Володарский нима ротаса командир 76 боецкӧд. Мылдінын кулацкӧй мятеж дырйи погибнитісны некымын дас красноармеец. Тайӧ фактъясыс петкӧдлӧны кулачестволысь подлӧй контрреволюционнӧй рольсӧ. Попъяс сідзжӧ активнӧя отсасисны интервентъяслы. Ульяновскӧй манастырь снабжайтіс белӧйясӧс продовольствиеӧн, средствоясӧн. Латкинлы вӧлі сетӧма манастырӧн 100.000 шайт деньга.

Интервентъяс сувтӧдлісны цельӧн используйтны Коми крайӧ стратегически медся выгоднӧй туй—Удора ыр, коді Архангельсксянь вӧлі воротаӧн и Печораӧ (Лешуконск — Усть-цильма) и Эжва вылӧ. Босьтны Яренск, Устьсысольск да тылсянь кучкыны Котлас да Вятка каръяс вылӧ, ӧтлаасьны колчаковскӧй армиякӧд. Интервентъяс угрожайтісны Котласлы, кӧні вӧлі хранитчӧны зэв уна взрывчатӧй вещество-яс. Основнӧй ударсӧ интервентъяс кӧсйисны вӧчны Севернӧй Двина кузя, кытчӧ найӧ вайисны флотилия, аэропланъяс, танкъяс, артиллерия. Котлас обороняйтӧм босьтісны асланыс быдлунъя внимание улӧ Ленин да Сталин. Котлас обороняйтӧм Ленин лыддис архиспешнӧй делӧӧн. Ленин тшӧктіс фронтса командованиелы „котыртны Котласлы защита мыйӧ кӧть сійӧ оз сувт". 17 лун мысти та бӧрын Ленин требуйтіс ӧтвет, кӧні гижис: „Тырмымӧн-ӧ обезопаситӧма Вологда белогвардейскӧй опасностьысь? Непростительнӧ лоӧ, проявитанныд кӧ тайӧ делӧын слабость либӧ нерадение". (Ленин XXIX том, стр. 492, 494). VI армиялӧн штаб переброситіс Северо-Двинскӧй фронт вылӧ Вашко-Мезенскӧй да Ижмо-Печорскӧй полкъяс (1919 вося март-апрель), а неуна бӧрынджык и Кай-Чердынскӧй полк. Партийнӧй организацияясысь партмобилизация кузя 50 прӧцент коммунистыс мунісны Краснӧй Армия радъясӧ.

Воинскӧй частьяс мунісны сэтчӧ, кӧні вӧлі сійӧ кадӧ медся сьӧкыд да напряженнӧй положение. Коми территория дорйӧм вӧлі возложитӧма Яренскӧй да Устьсысольскӧй уездной военкоматъяс да местнӧй исполкомъяс вылӧ.

Колӧ пасйыны, мый сійӧ кадӧ торъя военнӧй комиссариатъяс эз на вӧв дзик ӧдз весалӧма эсеровскӧй элементъясысь, вӧвлӧм офи церъясысь да кулакъясысь. Сідз, например, Яренскӧй военнӧй комиссариатын вӧлины эсер Коковкин, вӧвлӧм офицер Минин да мукӧдъяс, кодъяс падмӧдчисны оборона делӧлы. Удорскӧй район вӧлі ко льӧма некутшӧм подкреплениястӧг, кӧть эськӧ местнӧй население эз ӧтчыд обращайтчыв Коков кин дінӧ отсӧгла. Со, ӧти документ, кодӧс вӧлі мӧдӧдӧма удораса беженецъяссянь VI армияса штаблы 1919 вося октябрь заводитчигӧн: „Удораын население мобилизуйтӧма (белӧйясӧн) 17 арӧссянь 45 арӧсӧдз. Унаӧн дзебсясьӧны вӧръясын. Ӧти Ертомскӧй вӧлӧстьын дзебсясьӧны 150 морт. Налысь семьяяссӧ арестуйтӧма. Белӧйяс самӧкур вылӧ пуӧдӧны населениелысь ӧстатки няньсӧ. Население виччысьӧ красӧйясӧс. Сиктъясын страшнӧй террор. Яренскӧй уезднӧй власть да военком Коковкин Удора босьтӧм вопрос дінӧ относитчӧны враждебнӧя".

Удора районӧ сідз и эз вӧв мӧдӧдӧма некутшӧм вынъяс, весиг зз нуӧдсьы разведывательнӧй удж. Тасьс на унджык, октябрь тӧлысьын военкоматлы воис юӧр, мый белӧйяслӧн отряд матыстчӧ Айкинаӧ, но мераяс эз примитны. Кыдзи Айкина, сідзи и уездной кар Яренск—вӧлі сдайтӧма, збыльысьсӧ, бойтӧг.

Народлӧн врагъяс эз этша вредитны и мукӧд участокъяс вылын, торйӧн нин Печораын. Печора обороняйтӧм вӧлі возложитӧма Устьсысольскӧй уездвоенкомат вылӧ. Но сэтчӧ колана подкрепление эз жӧ вӧв сетӧма. 2-ӧд отдельнӧй батальон вермис волыны сӧмын Сойваӧдз (Мылдінсянь 20 километр). Подкреплениетӧг коли Мандельбаумлӧн отряд Изьваын. Тайӧ сетіс позянлун Печораын ӧтлаасьны колчаковскӧй да миллеровскӧй войскалы. 1919 вося февральын белӧйяс босьтісны Мылдін (Троицко-Печорск), а март тӧлысьын и Изьва.

Апрель-май тӧлысьясын интервентъяслӧн да белобандитъяслӧн войска займитісны став Удора. Быдлаын востанавливайтчисны земскӧй управаяс, попъяс сьылісны молебенъяс, кулакъяс кыпӧдісны куим рӧма царскӧй флагъяс.

Архангельскӧй белогвардейскӧй правительство, Котлас босьтны цель сувтӧдӧмӧн, 1919 вося август 26 лунӧ Архангельскын котыртіс специальнӧй каратель-нӧй экспедиционнӧй отряд, Орлов—Латкин юрнуӧдӧмӧн. Тайӧ отрядыс должен вӧлі босьтны Эжвасянь Котлас да Эжва вывса мукӧд каръяс да населеннӧй пунктъяс. Орловлӧн банда вӧлі вооружитӧма английскӧй автоматъясӧн, пулемётъясӧн, обмундированиеӧн, бомбаясӧн да мукӧд снаряжениеӧн. Сентябрь тӧлысьын нин Орловлӧн отряд воис Удораӧ, кытысянь и заводитіс наступайтны Эжва вылӧ.

Октябрь 29 лунӧ Орловлӧн — Латкинлӧн отряд босьтіс Айкина. Пыр жӧ заводитчис зверскӧй расправа коммунистъяс вылын. Коммунистъясӧс А. Исаковӧс, Коиновӧс, Жижевӧс, Щепетевӧс, Логиновӧс да мукӧдъясӧс вӧлі лыйлӧма да сюялӧма юкмӧсӧ. Коммунистъяслы сӧмын сочувствуйтӧмысь Шежамысь вӧлі лыйлӧма 11 мортӧс, на лыдын кык нывбаба. Ӧти нывбаба Коинова вылын издевательствояс воисны сэтчӧдз, мый вундалісны сылысь яйсӧ, сотісны паськӧмсӧ, а асьсӧ тойыштісны ловйӧн юкмӧсӧ, йи улӧ. Та бӧрын белӧйяс уськӧдчисны мельничаясӧ да амбаръясӧ ректыны сэтысь нянь да мӧдӧдны белӧй войскалы Удораӧ да Архангельскӧ.

Айкинаын интервентъяслӧн отряд юксис кык пельӧ. Латкин кутіс наступайтны Устьсысольсклань направлениеын, Орлов-Котласлань. Сиктъясын йӧзӧс массовӧя лыйлісны. Аквад, Керӧс сиктъясысь лыйлісны 20 мортӧс. Емдінын зверскӧя виисны Устьсысольскӧй упродкомиссар А. П. Мартюшевӧс да коммунальнӧй отделса заведующӧй Мишаринӧс. Ставсӧ Емдін гӧгӧр сиктъясын вӧлі лыйлӧма 54 коммунистӧс да сӧветскӧй властьлы сочувствуйтысьӧс.

Емдінын подлӧй измена вӧчис Устьсысольсксянь мӧдӧдӧм отрядса начальник Прокушев—вӧвлӧм прапорщик, купеч, кодлысь отрядсӧ вӧлі мӧдӧдӧма Емдін охраняйтӧм вылӧ. Прокушев став отряднас вуджис Латкинла дорӧ да оружиесӧ направитіс краснӧйяслы паныд.

Ноябрь 14 лунӧ Латкин займитіс Устьсысольск. Кулачество да попъяс торжествуйтісны. Сэсянь Латкин писькӧдчис Вяткалань, медым ӧтлаасьны сэні Колчаккӧд. Ноябрь 16 лунӧ белӧйяс босьтісны Визинга. Орловлӧн отряд наступайтіс Яренсклань да ноябрь 6 лунӧ войнас босьтісны Яренск. Карын заводитчис зверскӧй расправа. Яренскын погибнитісны уездной ревкомса председатель большевик С. И Покровский, Кирилл Жданов, продкомиссар Симонов, ВЦИК-са шлен А. В. Леушев, Шарманов да 13 красноармеец.

Эжва вылӧ наступайтісны белӧйяс и Печорасянь. Ноябрь 13 лунӧ белӧйяс босьтісны Помӧсдін. Положение лои вывті напряженнӧй. Ӧнія Коми АССР территорияысь краснӧйяс киын коли сӧмын неыджыд юкӧн—некымын вӧлӧсть Устьсысольскӧй уездлӧн лунвыв юкӧнын. Кӧні вӧлівы белӧйяс, быдлаын свирепствуйтіс белӧй террор. Эз кольлы сэтшӧм сикт, кытысь эськӧ белӧй палачьяс дасъясӧн эз лыйлыны большевикъясӧс да сӧветскӧй властьлы сочувствуйтысьясӧс, мирнӧй населениеӧс, нывбабаясӧс, челядьӧс. Мирнӧй население пӧвсысь жертваяс босьтісны ужасающӧй размеръяс. Печорайын Галовскӧй вӧлӧстьысь вӧлі истерзайтӧма да виӧма 20 мортӧс, Гамскӧй вӧлӧстьысь—21 мортӧс (сы лыдын 13 арӧса Наум Рочев), Кедвавомса вӧлӧстьысь—4 мортӧс, Устьухтаысь — 7 мортӧс, Сизябскӧй вӧлӧстьысь—11 мортӧс, Мохчинскӧй вӧлӧстьысь—26 мортӧс, Изьва вӧлӧстьысь—17 мортӧс, Устьцильма вӧлӧстьысь—23 мортӧс, Керчомьяын—9, Изьваильын—12 мортӧс, Яренскын—10 мортӧс, Помӧсдінын — 5, Мысын—6, Емдін гӧгӧрын—54 мортӧс да с. в. Ставсӧ мирнӧй безоружнӧй населениеысь, не тыр даннӧйяс серти, вӧлі белӧй палачьясӧн виӧма 250 мортӧс, на лыдын вӧліны уна нывбабаяс, весиг 13—14 арӧса челядь.

Изьваысь да Удораысь население пышйис Эжва вылӧ, сэтчӧ, кӧні вӧліны краснӧйяс, беженецъяс сёисны ассьыныс паськӧмсӧ нянь вылӧ. Население дзебсясис вӧр керкаясын, либӧ муніс красноармейскӧй да партизанскӧй отрядъясӧ.

Коммунистъяс эз усьны духӧн. Найӧ вӧлісны пыр медводдза радъясын да мобилизуйтісны уджалысь йӧз массаясӧс белобандитъяслы паныд тыш вылӧ.

Коммунистическӧй партия шыбытіс клич: „Шыбытам штыкъяс йылын золотопогонникъясӧс Ледовитӧй океанӧ!"

Вӧръяс пыр, тропаясӧд, лызьяс вылын коммунистъяс, сочувствуйтысьяс, беднота локталісны красноармейскӧй отрядъяслы пополнение вылӧ. Эз бӧрӧ кӧльчыны и нывбабаяс. Домна Каликова медводдзаяс лыдын пырис добровольнӧ коммунистическӧй отрядӧ да геройскӧя тышкасис белӧйяслы паныд.

Коми уджалысь йӧзлы братскӧй отсӧг сетіс роч пролетариат. VI армиялӧн штаб мӧдӧдіс регулярнӧй краснӧй войскалысь отрядъяс коми территория мездӧм вылӧ. Вӧлі мӧдӧдӧма морякъяслысь отряд да Новинцевлысь батальон. Лена сиктын ноябрь 28 лунӧ вӧлі решительнӧй бой. Капитан Орловӧс да сылысь офицеръясӧс—Обрезковӧс да мукӧдъясӧс да 100-ысь унджык салдатӧс вӧлі уськӧдӧма краснӧй боецъяслӧн меткӧй ружейнӧй да пулемётнӧй биӧн. Белӧйяс паникаын отступитісны. Ноябрь 29 лунӧ красноармейскӧй отрядъяс босьтісны Яренск, а сы бӧрын сувтлытӧг вӧтлісны белогвардейскӧй отрядлысь колясъяссӧ бӧр Удораӧ.

Тайӧ жӧ кадӧ перелом лои и Сыктыв вожын. Коми красноармейскӧй отрядлы отсӧг вылӧ Чукаибӧ воисны кык батальон Контрим командование улын, кодӧс вӧлі мӧдӧдӧма Вяткасянь, Лальскысь красноармеецъяслӧн отряд—26 морт да Яренскса партизанъяс—52 морт. Сэк кежлӧ Вятскӧй фронт вылын замечательнӧй победаяс котыртіс Сталин ёрт, кодӧс ЦК-ӧн вӧлі мӧдӧдӧма Пермь сдайтӧм бӧрын тайӧ участок вылысь прорыв быӧдӧм вылӧ.

Чукаибын ноябрь 25 лунӧ лои бой, коді помасис изменник Прокушевлӧн отрядлы полнӧй поражениеӧн. Белӧйяс отступитісны Усть-сысольсклань. Декабрь 1 лунӧ красноармейскӧй частьяс босьтісны Устьсысольск да продолжайтісны вӧтлыны белӧйясӧс Эжва йывлань. Белобандитъяслӧн отряд укрепитчис Аныб сиктӧ.

1919 вося декабрь 5 лунӧ газета „Зырянская жизнь" гижис: „Орловлысь бандаяс жугӧдӧма. Асьсӧ золотопогонник Орловӧс командӧй составнас уничтожитӧма. Яренск вылын да Устьсысольск вылын вылысь дӧлалӧ Рабоче Крестьянскӧй Краснӧй знамя. Мед олас Сӧветъяслӧн власть да доблестнӧй Краснӧй Армия!"

1919 вося декабрь—1920 вося февраль вӧліны вынъяс водзӧ чукӧртан да решительнӧй наступление вылӧ гӧтӧвитчан кадколастӧн. Дугдывтӧг нуӧдсис разведывательнӧй удж. Ӧти татшӧм разведкаын Аныбын сюрис пленӧ беззаветнӧй боец, коми партизанка, повтӧм героиня Домна Каликова. Дыр мучитӧм бӧрын палачьяс растерзайтісны сійӧс Помӧсдінын. Вомынын белобандитъяс зверскӧя мучитісны да виисны Нёбдін сиктысь учительницаӧс, краснӧй командирлысь гӧтырӧс—О. Трубачева ёртӧс.

Февраль тӧлысьын Краснӧй Армияса частьяс шедӧдісны выль гырысь победаяс. Февраль 21 лунӧ Краснӧй Армия босьтіс Архангельск. Февраль тӧлысь помын Удораын вӧлі быӧдӧма белобандитъяслысь медбӧръя колясъяссӧ. Мыйкӧ мында юкӧныс сэтысь пышйис Архангельсклань, мукӧдыслы быть лои сдайтчыны пленӧ. Миян отрядъяс босьтісны Удораын гырысь трофейяс: 2.000 винтовка, 2.000.000 патрон, 6 орудие, 100-ысь унджык пулемёт, уна аммуниция. Март 4 лунӧ Краснӧй Армиялӧн отрядъяс наступайтісны Аныб вылӧ, кодӧс вӧлі белӧйясӧн пӧртӧма серьёзнӧй укрепление.

Аныбса уджалысь йӧз пыр сетісны отсӧг красноармейскӧй разведкаяслы. Турунла ветлігӧн, зорӧдъяс дорын, сӧветскӧй властьлы преданнӧй йӧз висьтавлісны белӧйяслӧн расположениеяс йылысь миян разведкаяслы да отрядъяслы. 7 час чӧж кыссис артиллерийскӧй, пулемётнӧй да ружейнӧй би. Тайӧ жӧ луннас Аныб вӧлі босьтӧма.

Эжва участокса оборонаса штаб телеграф пыр юӧртіс Москваӧ да Вологдаӧ VI армияса штаблы:

„Эжва участок вылын март 4 лунӧ, ружейнӧй, пулемётнӧй да артиллерий-

(Помсӧ видзӧд 4 листбокысь).

КОМИ АССР ТЕРРИТОРИЯВЫЛЫН ГРАЖДАНСКӦЙ ВОЙНА

(ПОМ)

скӧй лыйсьӧм бӧрын, Аныбын белӧйяслӧн гарнизон сдайтчис, пуктіс оружие. Миян частьяс пырисны сэтчӧ 3 час войын. Пленнӧйясӧс лоӧ мӧдӧдӧма Устьсысольскӧ".

„Губернатор" Латкин сыӧдз пышйис Архангельскӧ, а сэсянь интервентъяскӧд Англияӧ.

Тадзи помасис гражданскӧй война. Красноӧй Армия победитіс. Сійӧ победитіс сійӧн, мый Красноӧй Армия пыр вӧлі йитчӧма уджалысь йӧз массаяскӧд.

Дзик мӧднога вӧлі отношениеыс населениелӧн белӧйяс дінӧ. Население тӧдіс да испытайтіс ас вылас, мый белӧйяс аскӧдныс вайӧны массовӧй лыйлӧм, зверскӧй мучениеяс, грабитӧм.

Гражданскӧй война дырйи ыджыд роль ворсісны красноӧй партизанъяс, партизанскӧй отрядъяс.

Партизанскӧй тышлӧн прекрасноӧй образецӧн являйтчӧ Изьваильса красноӧй партизанъяслӧн белобандитъяслы паныд тыш. Белӧйяс тылын 44 морт партизанъяс 5 тӧлысь чӧж тышкасисны белогвардейскӧй регулярнӧй частьяслы паныд. Берданкаясӧн, дробовикъясӧн вооружитчӧм йӧз збыльысь петкӧдлісны храбростьлысь чудесаяс да кутісны страхын Изьва кузя орудуйтысь белӧй отрядъясӧс. Найӧ гӧмитісны враглысь некымын отрядъяс. Ноябрь 26 лунӧ уси Изьваильса крепость. Заводитчис кровавӧй расправа. Уляшев 5 вокӧс—Дмитрий, Петр, Егор, Ефим, Василий Уляшевъясӧс, А. П. Шомысовӧс да мукӧдъясӧс дыр мучитӧм бӧрын белӧйяс виисны.

Красноӧй Армия водзӧ победитіс сы вӧсна, мый сійӧн веськӧдліс большевикъяслӧн партия, мый уджалысь йӧзӧс вдохновляйтісны победа вылӧ да сійӧ победаяссӧ котыртісны миян великӧй вождьяс Ленин да Сталин.

Слаба вооружитӧм, омӧля снабжайтӧм красноармейскӧй отрядъяс петісны гражданскӧй войнаын победительясӧн. Найӧ бура тӧдісны ассыныс священнӧй цельяс да могъяс. Гражданскӧй войнаса славнӧй боевӧй традицияяс ловъяӧсь. Красноӧй Армия повторитас ассыс вынсӧ дас мында, сӧ мында ыджыдджык размеръясын ставлы, коді лысьтас уськӧдчыны миян священнӧй Сӧветскӧй Союз вылӧ.

* * *

Коли кызь во гражданскӧй война помасьӧмлы. Тайӧ каднас коми уджалысь йӧз, братскӧй роч пролетариат отсӧгӧн, Ленин—Сталин партия веськӧдлӧм улын шедӧдісны гырысь победаяс, строитісны шуда да зажиточнӧй олӧм.

Коми уджалысь йӧз Сӧветскӧй Союзса народъяс единӧй братскӧй семьяын, Ленин—Сталин партия веськӧдлӧм улын муныны водзӧ—коммунизмӧ. Найӧ оз вынӧллыны да пыр кутӧны тӧдвылын Сталин ёртлысь зӧлӧтӧй кывъяссӧ, мый „Приятнӧ да долыд тӧдны, мый вӧсна тышкасисны миян йӧз да кыдз найӧ шедӧдісны всемирно-историческӧй победаяс. Приятнӧ да долыд тӧдны, мый вир, кодӧс обильнӧя кисьтӧма миян йӧзӧн, эз вош пӧста, мый сійӧ сетіс ассыс результатъяс".

М. КОЗЛОВ.

Культурнӧя олӧны вӧрлэдзысьяс. СНИМОК ВЫЛЫН. Ношуль мехвӧрпунктса стахановец В. Анисимов, А. Шишкин да сылӧн ныв Анна пӧсткадӧ кывзӧны патефонӧн вӧрсӧм.
Фото Ермолинлӧн.

КИТАЙЫН ВОЕННӦЙ ДЕЙСТВИЕЯС

ЛУНВЫВ КИТАЙЫН

Гуанси провинция лунвыв юкӧныс водзӧ мунӧны бойяс Наньнин-Циньчжоу шоссейнӧй туй пӧлӧн, кӧні март 17 лунся рытын китаецъяс ордӧсны японскӧй войскалысь бӧрыньтчан туй. Японскӧй отрядӧс кытшалӧма китайскӧй войскаӧн Линшань окрестностьясын (Наньнинсянь асыв-лунвылын).

Кантонсянь лунвылын пасйыссьӧны бойяс Синьхой-Хэшань секторын. Торъя стычкаяс мунӧны Самшуй районын (Кантонсянь рытыввылын).

Японскӧй войска март 16 лунӧ предпримитісны контратака Сватоу-Чаочжоу секторын (Гуандун провинциялӧн асыв-войвыв юкӧн) наступайтысь китайскӧй войскалы паныд.

ЦЕНТРАЛЬНӦЙ КИТАЙЫН

Хунань провинция войвыв юкӧныс японскӧй военнӧй корабльяс бара усилитісны активность Дунтинху ты вылын. Японецъяс нуӧдӧны тані разведывательнӧй операцияяс.

ВОЙВЫВ КИТАЙЫН

Шаньси провинция лунвыв юкӧныс японскӧй войска март 15 лунӧ атакуйтісны китайскӧй позицияяс Цзянсянь районын. Атака вӧлі безуспешнӧйӧн.

Март 20 лун, (ТАСС).

ТУРЦИЯЫН УДЖАЛАНЛУН НЮЖӦДӦМ

ЛОНДОН, 20. (ТАСС). Рейтер агентство юӧртӧм серти, турецкӧй правительство „нация дорйӧм" йылысь вылысь примитӧм закон подув вылын, лэдзис постановление уджалан лун 9 чассянь 12 часӧдз нюжӧдӧм йылысь. Выль постановление распространяйтсьӧ став промышленнӧй предприятиеяс, рудникъяс и сійӧ предприятиеяс вылӧ, кодъяс, правительство мнение серти, долженӧсь содтыны продукция лэдзӧм. Постановление лоӧ применитӧма сідзжӧ нывбаба да челядь уджлы. Водзӧ нывбабаяс да челядь долженӧсь уджавны и войся сменаясын, мый войдӧр запрещайтсьыліс.

Обороннӧй ордйысьӧмъяс республикаса школаясын

Детскӧй обороннӧй ордйысьӧмъяслӧн цельыс—кыдз позьӧ унджык челядьӧс шымыртны обороннӧй кружокъясӧн, кодъясын гӧтӧвитны значкистъясӧс, ёнмӧдны обороннӧй удж.

Ордйысьӧмъяслӧн предварительнӧй результатъяс петкӧдлӧны, мый торъя школаясын обороннӧй удж пуктӧма бура. Сідз Гамса НСШ-ын „Ворошиловский стрелок" кружокын занимайтчӧ 28 морт, гӧтӧвитӧма 5 значкистӧс. ПВХО кружокъясӧн шымыртӧма 70 мортӧс, гӧтӧвитӧма 64 значкистӧс. ГСО кружокъясын 65 морт, сэні гӧтӧвитӧма 34 значкистӧс. Емдінса средней школаын гӧтӧвитӧма 6 ВС значкистӧс, 51 ПВХО значкистӧс, ГСО кружокын занимайтчӧ 200 морт, гӧтӧвитӧма 43 значкистӧс.

Шойнатыса школаясын нуӧдӧма лыйсьӧм кузя, ПВХО кузя ордйысьӧмъяс, Нювчимса школаын лыйсьӧм кузя.

Имеитчӧны отличнӧй результатъяс индивидуальнӧй ордйысьӧмъясын. Лыйсьӧм кузя Выльгортса средней школаса велӧдчысьяс Кочев Юрий 50 возможнӧйысь босьтіс 48 очко, Чеусов Владимир 50 возможнӧйысь 46 очко. Нювчимса школаын Куликов 50 возможнӧйысь босьтіс 43 очко. ПВХО кузя индивидуальнӧй ордйысьӧмъясын отличнӧй результатъяс петкӧдлісны Шойнатыса средней школаысь велӧдчысьяс Габова, Михайлов, Попов Яков да Попов Владимир.

Сыктывкарса 14-ӧд школаын котыртӧма БГСО кружок, кытчӧ шымыртӧма 20 мортӧс. Тайӧ, дерт, этша. На пӧвсысь 10 морт сдайтісны нормаяс значок вылӧ. Сідзжӧ котыртӧма 3 ПВХО кружок, кытчӧ шымыртӧма 64 мортӧс. ЮВС кузя кружок оз уджав, а топография велӧдӧм кузя да связь кузя кружокъяс наӧн дзик абу кытыртӧма.

Ордйысьӧмъясын тайӧ школаын участвуйтісны ПВХО, БГСО, лыйсьӧм да топография кузя командаяс. Ставыс вӧлі 9 команда, шымыртӧма 40 мортӧс.

Общӧй тырмытӧмторйӧн республикаса уна школаясын являйтчӧ ордйысьӧмъяс нуӧдӧмын нюжмасьӧм. Котыртӧм кружокъяс оз уджавны да этша либӧ дзик оз лэдзны значкистъясӧс. Уна школаясын абу котыртӧма топография да связь кузя кружокъяс.

ВЛКСМ райкомъяс, оргкомитетъяс, а сідзжӧ быд школа должен тӧдны, мый районнӧй ордйысьӧмъяс вылӧ оз кутны лэдзсьыны сійӧ школаяс, кодъяс оз имеитны командаяс кутшӧм кӧ вид кузя. Та могысь колӧ пыр жӧ сформируйтны командаяс да нуӧдны ордйысьӧмъяс.

Быд школа должен добитчыны районнӧй ордйысьӧмъяс вылын участвуйтӧм.

Н. СТАРЦЕВ.

ЛЁТЧИКСЯНЬ ПИСЬМӦ

Куниб начальнӧй школаса велӧдчысьяс письмӧасьӧны Дальней Востокын уджалысь лётчик Старцев ёрткӧд. Неважӧн найӧ пӧлучитісны татшӧм письмӧ:

„Ыста пӧсь чолӧм Дальней Востоксянь. Ме получитi тiянсянь письмӧ, мыйысь ёна благодарита тiянӧс.

Ме зэв ошка тiянӧс, мый тiян школаын эмӧсь отличникъяс да бура велӧдчысьяс. Тайӧ зэв бур, челядь. Но та вылын энӧ сувтӧй. Колӧ ставлы велӧдчыны „отлично" да „хорошо" вылӧ, медым школаын оз лоны ӧти неуспевающӧй.

Чолӧмӧн Старцев."

Школьникъяс ыстісны воча письмӧ, кӧні гижисны, мый сылысь пожеланиеяс найӧ пӧртасны олӧмӧ.

А. ШАНЬГИН.

Сыктыв.

ТЕТРАДЬЯС АБУӦСЬ

Ыбса НСШ-ын ӧні тетрадьяс абуӧсь. Велӧдчысьяслы нинӧм вылӧ гижны да унаӧн конспектъяс кутісны гижны дневникъясӧ.

Либӧ босьтны наглядноӧ пособиеяс. Наглядноӧ пособиелӧн велӧдчысьясӧн преподавайтан материал усвоитӧмын ворсӧны ыджыд роль. Найӧ колӧны быд предмет кузя. Ыбса НСШ-ын наглядноӧ пособиеяс жебӧсь, торйӧн нин роч кыв кузя—литературнӧй лыддьысьӧмысь. Ӧд медым усвоитны сійӧ либӧ тайӧ материал, этша кывзыны художественнӧй описание. Колӧны картинаяс йӧзлӧн важъя кадӧ олӧм йылысь, писательяслӧн, поэтъяслӧн портретъяс, таблицаяс да с. в. Ыбса НСШ-ын нинӧмыс тайӧ абу.

Сыктывдінса районо да Наркомпрос должевӧсь бурджыка отсавны школаяслы тетрадьяс, учебникъяс, наглядноӧ пособиеяс лӧсьӧдӧм кузя.

С. СУКОЧЕВ.

ЛЫЖНӦЙ АГИТПОХОД

Тӧрыт Сыктывкарысь петіс агитпоходӧ лыжникъяслӧн команда. Команда составын 5 морт—Карманов, Тентюков, Бызов, Моторин да Сыскин ёртъяс. Походлӧн маршрут Сыктывкар—Шойнаты. Бӧр туйын лыжникъяс мунасны Маджа, Озёл сиктъяс пыр. Тайӧ походлӧн мог—отсавны сиктса организацияяслы военно-физкультурнӧй удж бурмӧдӧмын.

МАРТ 23 ЛУНӦ—МОСКВА—СОФИЯ АВИАЛИНИЯ ВОСЬТӦМ

Март 23 лунӧ воссьӧ регулярнӧй воздушнӧй сообщение выль международнӧй авиационнӧй Москва—София магистраль вылын. Сійӧ лунас 8 час асылын Москваысь Софияӧ мӧдӧдчас первой рейсовӧй сӧветскӧй скоростнӧй „ДС—3" типа самолёт, лётчик орденоносец Кириченко ёрт управление улын.

Отв. редактор
И. Г. УЛЬЯНОВ.

Адрес редакции: г. Сыктывкар, Дом печати, 1-й этаж, комната № 17, редакция газеты «Коми комсомолец». Телефон: 5—01.

Уполн. Главлита №. 996. Типография Наркомместпрома Коми АССР.